

TIJORAT BANKLARI XIZMATLAR BOZORIDA RAQOBATNI RIVOJLANTIRISHDA XORIJIY TAJRIBA

Shokirova Gulbahor Mo'mindjanovna

*Andijon davlat texnika instituti Buxgalteriya hisobi va menejment kafedrası
assistenti*

Abdusalomov Toxirbek Iqboldin o'g'li

*Andijon davlat texnika instituti Muhandislik iqtisodiyoti va boshqaruv fakulteti
4-kurs talabasi*

Annotatsiya: Mazkur maqolada tijorat banklari xizmatlar bozorida raqobatni rivojlantirishda xorijiy mamlakatlar tajribasi o'rganilgan. AQSh, Buyuk Britaniya, Germaniya, Janubiy Koreya va Singapur kabi rivojlangan davlatlar misolida banklararo raqobatni kuchaytirish uchun qo'llanilayotgan yondashuvlar, xususan, raqamli texnologiyalar, open banking, fintech bilan hamkorlik, mahsulotlarning segmentlashtirilganligi va mijozga yo'naltirilgan strategiyalar tahlil qilingan.

Kalit so'zlar: bank xizmatlari, tijorat banklari, raqobat, xorijiy tajriba, raqamli texnologiyalar, open banking, fintech, innovatsion mahsulotlar

Аннотация: В данной статье изучается зарубежный опыт развития конкуренции на рынке банковских услуг коммерческих банков. На примерах таких стран, как США, Великобритания, Германия, Южная Корея и Сингапур, рассматриваются подходы к усилению конкуренции между банками, включая цифровые технологии, систему open banking, сотрудничество с финтех-компаниями, сегментацию продуктов и клиентоориентированные стратегии.

Ключевые слова: банковские услуги, коммерческие банки, конкуренция, зарубежный опыт, цифровые технологии, open banking, финтех, инновационные продукты

Bugungi globallashuv davrida har bir mamlakatning moliyaviy tizimi, xususan, tijorat banklari faoliyati xalqaro tendensiyalar va raqobat omillaridan mustasno holda rivojlana olmaydi. Bank xizmatlari bozori buxgalteriya, audit, kreditlash, investitsiya, to'lov tizimlari, mijozlarga xizmat ko'rsatish kabi ko'plab yo'nalishlarda jadal rivojlanmoqda. Ayniqsa, raqamli texnologiyalarning moliyaviy sohalarga chuqur kirib kelishi banklar o'rtasidagi raqobatni tubdan o'zgartirib yubordi.

Shu sababli, rivojlangan mamlakatlar banklarining xizmat ko'rsatish amaliyotini o'rganish, ularning innovatsion mahsulotlarini tahlil qilish, mijozga yo'naltirilgan strategiyalarini chuqur tahlil qilib, O'zbekiston tijorat banklari amaliyotiga moslashtirish dolzarb ahamiyat kasb etmoqda. AQSh, Germaniya, Singapur, Janubiy Koreya va Buyuk Britaniya kabi davlatlar bank tizimlarining rivojlanganligi u yerda shakllangan raqobat mexanizmlari orqali yanada kuchaymoqda. Xorijiy tajribani

chuqur o'rganish va milliy sharoitga moslashtirish orqali O'zbekiston bank xizmatlari bozorida sog'lom raqobatni shakllantirish mumkin.

Bank xizmatlari sohasida raqobatni rivojlantirishda xorijiy mamlakatlar tajribasi juda boy va o'rganishga arzigulikdir. AQSh, Buyuk Britaniya, Germaniya, Janubiy Koreya, Singapur kabi mamlakatlar moliya sektorining liberallasuvi, texnologik innovatsiyalar va mijozga yo'naltirilgan strategiyalari orqali banklararo raqobatni yangi bosqichga olib chiqishga muvaffaq bo'lgan.

Masalan, AQShda tijorat banklari o'rtasidagi raqobatni rivojlantirishda birinchi navbatda raqamli moliyaviy xizmatlar, mobil banking, sun'iy intellekt asosidagi xizmatlar va fintech kompaniyalar bilan integratsiya asosiy o'rin tutadi. "Chase", "Bank of America", "Wells Fargo" kabi yirik banklar mijozlarga qulaylik yaratish maqsadida raqamli platformalar orqali to'lovlar, kredit olish, investitsiya qilish va hisoblarni boshqarish xizmatlarini soddalashtirdi. Shuningdek, ular foydalanuvchi tajribasini doimiy o'rganib, mahsulot va xizmatlarini yangilab boradi.

Buyuk Britaniya tajribasida esa so'nggi yillarda "open banking" tizimi joriy etilishi raqobat muhitiga jiddiy ta'sir ko'rsatdi. Bu tizim orqali banklar o'z mijozlarining moliyaviy ma'lumotlarini boshqa moliyaviy texnologik kompaniyalar bilan bo'lishishga majbur. Natijada yangi xizmatlar, yaxshilangan foydalanuvchi tajribasi va pastroq narxlar shakllanmoqda. Bu raqobatni kuchaytirish bilan birga, mijozlar foydasiga xizmat qilmoqda.

Germaniyada esa raqobatni oshirishda maxsus sektorlashtirilgan banklar – ya'ni sanoat, qishloq xo'jaligi yoki kichik biznesga ixtisoslashgan tijorat banklari faol rol o'ynaydi. Bu yondashuv orqali har bir sektor o'ziga moslashtirilgan moliyaviy xizmatlarni oladi, bu esa banklar o'rtasida mijozlar uchun kurashni kuchaytiradi. Shuningdek, Germaniya bank tizimida ham ko'plab startaplar bilan hamkorlik qilinib, yangi moliyaviy texnologiyalar joriy qilinmoqda.

Janubiy Koreyada banklar o'rtasidagi raqobatni oshirishda raqamlashtirish darajasi juda yuqori. Mijozlarga bank filialiga bormasdan, mobil ilova orqali to'liq xizmatlar taqdim etiladi. Koreya banklari nafaqat innovatsion mahsulotlarni joriy qilgan, balki mijozlarga xizmat ko'rsatish madaniyatini ham yangi bosqichga olib chiqqan. Shu sababli bu mamlakatda bank mijozlari soni yil sayin ortib bormoqda.

Singapurda esa moliyaviy texnologiyalarni qo'llash, davlat tomonidan fintech infratuzilmasini qo'llab-quvvatlash orqali raqobat samaradorligiga erishilgan. "DBS Bank" innovatsion mahsulotlar bilan Osiyoda eng ilg'or banklardan biriga aylangan. Ayniqsa, bank tomonidan ishlab chiqilgan "digibank" platformasi butunlay mobil telefon orqali ishlaydi va shaxsiylashtirilgan xizmatlar, sun'iy intellekt asosida maslahatlar berishga qodir.

Ushbu tajribalar shuni ko'rsatadiki, banklar o'rtasidagi raqobat faqat mahsulotlar bilan emas, balki xizmat sifati, raqamli platforma darajasi, mijoz bilan muloqot madaniyati, marketing strategiyasi, va texnologik quvvat orqali belgilanmoqda. Rivojlangan mamlakatlar tajribasida hukumatlar tomonidan yaratilgan

moliyaviy infratuzilma, qonunchilikning liberallasuvi va banklararo axborot almashinuvini yengillashtirish kabi omillar ham raqobatni kuchaytirishga xizmat qilmoqda.

O'zbekiston sharoitida ushbu tajribalardan quyidagilarni o'rganish va moslashtirish mumkin:

- Open banking asosidagi platformalarni joriy etish orqali moliyaviy xizmatlarning shaffofligini oshirish;
- Fintech startaplar bilan integratsiyani kuchaytirish va ularni qo'llab-quvvatlash orqali xizmatlar doirasini kengaytirish;
- Sektorlashtirilgan bank mahsulotlarini ishlab chiqish orqali muayyan auditoriyalar bilan ishlash;
- Raqamli bank tizimlarini rivojlantirish hamda bank xizmatlarini mobil ilovalar orqali soddalashtirish;
- Sun'iy intellekt va ma'lumotlar tahliliga asoslangan xizmatlar orqali mijozlar ehtiyojini aniqroq qondirish.

Yuqoridagi tahlillar shuni ko'rsatadiki, xorijiy mamlakatlarda tijorat banklari o'rtasidagi raqobatni rivojlantirishda innovatsion yondashuvlar, texnologik ilg'orlik, mijozga yo'naltirilgan xizmatlar va huquqiy muhitning liberallasuvi muhim omil sifatida namoyon bo'lmoqda. Banklar mahsulotlar xilma-xilligini oshirish, xizmatlar sifatini yaxshilash, texnologiyalarni keng joriy etish orqali raqobatni kuchaytirmoqda. O'zbekiston bank tizimi uchun bu tajribalar o'ta dolzarb bo'lib, milliy sharoitga moslashtirilgan holda tatbiq etilishi mumkin.

Xususan, quyidagi takliflar orqali O'zbekistonda banklararo raqobatni rivojlantirish imkoniyati mavjud:

1. **Open banking tamoyillarini joriy etish** – bu orqali moliyaviy axborot almashinuvi kuchayadi, fintech kompaniyalar va banklar o'rtasida sog'lom raqobat muhitiga asos solinadi.
2. **Raqamli xizmatlarning funksional imkoniyatlarini kengaytirish** – mijozlarga bank filialiga bormasdan barcha asosiy xizmatlardan foydalanish imkonini beruvchi raqamli ilovalar rivojlantirilishi zarur.
3. **Fintech startaplarni qo'llab-quvvatlash siyosatini ishlab chiqish** – innovatsion kompaniyalar bilan hamkorlik bank xizmatlarida yangiliklar kiritish va mijozlar ehtiyojini aniqroq qondirish imkonini beradi.
4. **Mijozlar ehtiyojiga mos xizmat paketlarini ishlab chiqish** – yoshlar, tadbirkorlar, nafaqadagi fuqarolar uchun alohida bank mahsulotlari raqobatbardoshlikni kuchaytiradi.
5. **Kadrlar salohiyatini oshirish va texnologik transformatsiyaga yo'naltirilgan ichki tizimlarni modernizatsiya qilish** – bu banklarning o'zgaruvchan muhitga moslashish imkoniyatini kengaytiradi.

6. **Xizmat ko'rsatish sifati va tezkorligini milliy raqobat mezonlariga aylantirish** – mijozlar uchun xizmat ko'rsatish madaniyati bank tanlashda hal qiluvchi omillardan biri bo'lishi kerak.

Xulosa qilib aytganda, xorijiy tajribani puxta o'rganish, undagi ijobiy jihatlarni O'zbekiston sharoitiga moslashtirish orqali banklararo raqobatni yangi bosqichga olib chiqish, mijozlarga qulay xizmat ko'rsatish muhitini yaratish va butun moliyaviy sektorni modernizatsiya qilishga erishish mumkin. Bu esa mamlakat iqtisodiyotining raqamli rivojlanishi va moliyaviy inklyuziyasiga xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Lymperopoulos C., Chaniotakis I. E., Soureli M. A model of green bank marketing //Journal of Financial Services Marketing. – 2012. – T. 17. – C. 177-186.
2. Wright M., Howcroft B. Bank marketing //Marketing financial services. – Routledge, 2010. – C. 212-235.
3. Umarov A., Akramov X. BANK XIZMATLARI BOZORINI TAKOMILLASHTIRISHDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALARNING O'RNINI //Молодые ученые. – 2025. – Т. 3. – №. 19. – С. 156-159.
4. Umarov A., Akramov X. BANK XIZMATLARI BOZORINI RIVOJLANTIRISHDA XORIJIY TAJRIBA VA UNI O'ZBEKISTONGA QO'LLASH IMKONIYATLARI //Молодые ученые. – 2025. – Т. 3. – №. 19. – С. 160-163.
5. Akramov X. BANK XIZMATLARINING TASNIFLANISHI, TURLARI VA XUSUSIYATLARI //Молодые ученые. – 2025. – Т. 3. – №. 19. – С. 152-155.